

8. *Familiegeschiedenis*. Men heeft rekening te houden met de wijze, waarop de tuberculose bij andere leden van hetzelfde gezin is verlopen. Ook het gestel speelt somtijds een rol.

9. *Leeftijd*. Bij zeer jonge kinderen is de tuberculose alleen reeds op grond van den leeftijd als ernstig te beschouwen. Wanneer boven den vijftig-jarigen leeftijd een tuberculose de eerste verschijnselen geeft, zal in den regel het geval als meer ernstig zijn te beschouwen.

10. De aanwezigheid van *tuberkelbacillen* in het sputum maakt in den regel een geval iets minder gunstig, dan wanneer geen bacillen worden gevonden.

De vereeniging van Nederlandsche tuberculose-artsen heeft aangenomen, dat men, met de sub 1—10 genoemde punten rekening houdende, in den regel in staat zal zijn te beoordeelen, of een geval van tuberculose als *licht*, als *meer ernstig* of als *zwaar* moet worden beschouwd. Zij noodigt hierbij alle collegae, die gewoon zijn van het ziekteverloop der door hen behandelde lijdens aan longtuberculose aanteekening te houden, uit, te beginnen met 1 Januari 1921 deze indeeling in de ziektegeschiedenissen in te voeren inplaats van de tot dusverre gebruikelijke, zoodat de nieuwe indeeling voor het eerst o.a. in de verslagen van sanatoria en consultatiebureaux over het jaar 1921 zal te vinden zijn,

Namens de Vereeniging van Nederlandsche Tuberculose-artsen.

Hellendoorn }
Groesbeek } November 1920.

B. H. VOS, *voorzitter*.

E. W. JONGMANS, *secretaris*.

HET ERODIUM CICUTARIUM ALS STYPTICUM BIJ BAARMOEDER- BLOEDINGEN.

Het *Erodium cicutarium* wordt als stypticum bij baarmoederbloedingen reeds door zeer vele geneeskundigen met voorliefde gebruikt. Toch kan het zijn nut hebben hier nog eens de aandacht te vestigen op dit middel, nu zoowel *hydrastis* als *secale* en bijgevolg ook alle daaruit bereide praeparaten zeer schaarsch zijn geworden.

Sinds ik in 1915 het *Extractum Erodii cicutarii liquidum* (door de firma VERWEY en Co. te Tiel in den handel gebracht onder den naam *Liquor Erodii VERWEY*) op grond van een uitgebreid proefondervindelijk en klinisch onderzoek heb aanbevolen, heb ik het middel in zeer talrijke gevallen aangewend en mijn opvattingen omtrent de waarde van het middel, dus omtrent den aard der gevallen, waarin het verdient aangewend te worden, zijn onveranderd.

Bij de te overvloedige en te menigvuldige menstruatie van virgines en jeugdige nulliparae verdient volgens mijn ervaring en die van anderen het *Erodium* zonder voorbehoud de voorkeur boven alle styptica. Doch ook bij baarmoederbloedingen van anderen aard is het *Erodium* een kostbaar middel. Het is hier niet de plaats de aanwijzingen uitvoerig te behandelen. Ik heb dit gedaan in mijn in 1915 verschenen dissertatie, waarvan ik een uittreksel plaatste in het *Ned. Tijdschrift voor Verloskunde en Gynaecologie* 1916. Van mijn proefschrift heb ik nog 25 exemplaren over, die ik gaarne ter beschikking stel van hen, die er een aanvragen.

Volgens WASICKY zou de werking van het *Erodium* berusten op het gehalte aan kaliumzouten. Door ENGELHARD is aangetoond, dat de werking hiervan onafhankelijk is. Ik heb het plan een pharmacologisch onderzoek te verrichten om na te gaan, waarop de werking van het *Erodium* wél berust. De resultaten van dit onderzoek hoop ik den lezers van dit *Tijdschrift* later mede te delen.

Amsterdam, November 1920.

J. A. VAN DONGEN.

DE CENSUUR.

Het is een oude waarheid, dat geneesheeren meer belang plegen te stellen in de realia dan in legenden. Het zou daarom zeker velen met mij verheugen, indien de eerste redacteur zijn in het *Tijdschrift*-nummer van 30 October ll. begonnen redac-

tioneele beschouwingen onder het hoofd „Tijdschriftlegenden” zou willen uitbreiden tot een onderzoek naar den invloed, dien de door de redactie toegepaste censuur in den loop der jaren op de hoeveelheid en de hoedanigheid der ingekomen bijdragen heeft gehad. Onder censuur versta ik de opkuisching van stijl, de uitbanning en verdietsching van vreemde woorden, kortom het proces, waardoor de redactie ook wel eens de duidelijkheid, zonder twijfel de gelijkvormigheid bevordert, maar ten koste van de individueele vrije uiting van den Nederlandschen arts.

Hoeveel werkelijk goede copie zou niet ongeschreven blijven, omdat het vooruitzicht van het PROKRUSTES bed, dat ons geesteskind te wachten staat, te zeer remmend werkt op de schrijflust, die toch al zooveel weerstanden te overwinnen heeft, voordat de stof in een passend kleed is gestoken? En kan het verwonderen, dat een huis, waar men de ouderwetsche gastvrijheid hoog houdt en dus den gast toestaat in zijn eigen kleeren te verschijnen, steeds meer aantrekkingskracht uitoefent op allen, die zich bewust zijn, dat ook in de „dorre” wetenschap vorm en inhoud één zijn?

Alkmaar, 13 November 1920.

J. A. KORTEWEG.

DE BETALING DER SPECIALISTEN.

In het verslag van PINKHOF over de algemeene vergadering is onjuist de opmerking, dat men het eens was hierover: het staatssubsidie moest niet beperkt blijven tot een tegemoetkoming in de kosten van specialistenhulp en ziekenhuisverpleging, maar zich uitstrekken tot de geneeskundige verzorging in haar geheel.

Integendeel heb ik uitdrukkelijk protest aangeteekend tegen een beslissing van de algemeene vergadering over deze aangelegenheid, zonder dat men bekend was met het standpunt der specialistenorganisatie. En later heeft de voorzitter, toen dit punt wederom ter sprake kwam, ook uitdrukkelijk het voorbehoud gemaakt, dat bij het nastreven van een staatssubsidie voor het honorarium der huisartsen natuurlijk voorkomen moet worden, dat daartoe door de regeering geput wordt uit het bedrag, dat men voor specialistische hulp ter beschikking zou willen stellen.

De S. O. zal haar advies in deze nog uitbrengen.

Maar alvast dit: niet zonder goeden grond bleken de specialisten eenstemmig zeer wantrouwend ten aanzien van de beoogde honoreering per verrichting, terwijl daarenvens in de memorie van toelichting een limiet voor de uit te trekken som noodzakelijk wordt geacht. Dit scepticisme is te meer gerechtvaardigd, aangezien voor de geheele subsidieering (dus o. a. met inbegrip van ziekenhuisverpleging) het luttele bedrag van tien millioen van den kant van den minister van financiën reeds ter sprake is gekomen. Indien nu ook nog de huisartsen op een aandeel van het zeker geringe bereikbare aanspraak gaan maken, wat blijft dan voor de specialisten en de ziekenhuisverpleging over?

Hier mag wel ter dege worden gewaakt, dat de Maatschappij ten voordeele van de eene groep geen stappen doet rechtstreeks ten nadeele van de andere.

Arnhem, 10 November 1920.

J. G. SCHNITZLER.

INTERNATIONALE UNIVERSITEIT EN TE BEZIGEN TAAL.

Gedurende het congres van den bond van internationale vereenigingen gehouden te Brussel van 5—20 Septemer j.l., bij welke gelegenheid aldaar is opgericht een Internationale Universiteit, zijn in die universiteit een paar lezingen gehouden, die voor de geneeskundige wetenschap niet zonder belang zijn te achten. Het eigenaardige dier beide lezingen was, dat zij werden gehouden in de internationale hulptaal Esperanto. De eene lezing behandelde een zuiver geneeskundig onderwerp; zij handelde over „de toepassing van radium bij de behandeling van kanker” en werd uitgesproken door dr. WANVERT, professor aan de universiteit te Rijssel. Eigenaardig en merkwaardig was verder, dat vele toehoorders na afloop verklaarden, dat zij van deze lezingen in een door hen niet gekende taal meer hadden begrepen, dan van vele lezingen in de